

غزالی را به حق می توان «فقیه عملگرا» نامید

رئیس دانشگاه مذاهب اسلامی تاکید کرد: غزالی را به حق می توان «فقیه عملگرا» نامید؛ زیرا مواضع و رویکرد سیاسی او از پایگاه دین، ولی باصبغه ای واقع گرا بیان شده است.



رئیس دانشگاه مذاهب اسلامی تاکید کرد: غزالی را به حق می توان «فقیه عملگرا» نامید؛ زیرا مواضع و رویکرد سیاسی او از پایگاه دین، ولی باصبغه ای واقع گرا بیان شده است.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت الاسلام والمسلمین محمد حسین مختاری رئیس دانشگاه مذاهب اسلامی در افتتاحیه کنفرانس بین المللی امام محمد غزالی با ارائه مقاله «ای تحت عنوان «تأثیر امام محمد غزالی بر اندیشه های متفکران ایرانی» به بررسی ابعاد شخصیت علمی، میراث علمی و تأثیر وی بر اندیشمندان ایرانی پرداخت.

مختاری با بیان این که غزالی، گوهری برخاسته از مهد فرهنگ و تمدن ایران زمین است که تحول شگرفی در فرهنگ آن دیار کهن داشته است، گفت: این فیلسوف، متکلم و فقیه ایرانی سده پنجم هجری، تمام زندگی خود را صرف تحصیل علوم دینی و شرعی و نیز تزکیه و اصلاح خویش و دیگران نمود و در زمینه های مختلف علمی، کلامی، فقهی و اخلاقی تالیفات و تصنیفات بسیار زیادی به جامعه بشری ارائه کرده است.

رئیس دانشگاه مذاهب اسلامی افزود: اینگونه است که غزالی مورد توجه دیگر متفکران و اندیشمندان محققان ایرانی و اسلامی قرار گرفته است و یکی از معدود عالمان تمدن اسلامی است که آثار و تفکرش مرزهای جهان اسلام را در نوردید و حتی در مغرب زمین تعدادی از آثارش از سده های میانه و قبل از عصر جدید مورد توجه قرار گرفت.

مختاری در ادامه با اشاره به این که «امام محمد غزالی» از شخصیت های برجسته علمی در تاریخ اسلام است که افکار و آثار او، علاوه بر تأثیر در علم و سیاست زمانه خویش، در قرون پس از خود نیز مؤثر واقع شد، بیان داشت: حیات فکری او دآوری های گوناگونی را طی تاریخ به خود دید؛ عالمی متألّه و متفکری که به علوم کلامی و عقلی پرداخته است. اندیشمندی که جریان کلامی و فلسفی را به هم پیوست و عقلانیت را با تصوف درآمیخت.

وی ادامه داد: با این اوصاف تأثیر غزالی در جهان اسلام عمیق بود و ۹۰۰ سال است که کتاب های او را متفکران ایرانی و اسلامی و حتی بسیاری از متفکران غربی مطالعه می کنند و مخالفان و موافقان زیادی هم برای خود داشته است. غزالی از آن نظر که در مقایسه فلسفه و فلاسفه قد علم کرد و اظهار داشت که از این اسم های پرطنین سقراط و افلاطون و ارسطو نباید ترسید، به حریت فکری در جهان اسلام کمک شایانی کرد.

استاد سطوح عالی حوزه و دانشگاه خاطرنشان کرد: بسیاری از متفکران معتقدند وقتی امام محمد غزالی با نقد اندیشه های پورسینا (ابن سینا) و تکفیر فلاسفه، به کوشش در سازش میان کلام و فقه با فلسفه در میان فقهای اهل سنت پایان داد و حتی نقد ابن رشد، این روند را دگرگون نکرد. تحولی بسیار مهم در عصر طلایی یا دوره میانه اسلام شکل گرفت که در اندیشه و رفتار بعدی فقها و مجتهدین تأثیر بسیار گذارد.

مختاری با بیان این مطلب که بی شک امام محمد غزالی از فقیهان بی پروا و جستجوگری است که افکار او در پایان قرن پنجم هجری نه تنها بر روزگار خویش تأثیر گذاشت، بلکه اعصار پس از او را نیز متأثر کرد، اظهار داشت: به تعبیر برخی محققان، افکار او تا زمان ظهور صدرای شیرازی، بر جامعه اسلامی سایه افکنده بود. این فقیه نا آرام شافعی و متکلم سنی مذهب لحظه ای در اندیشه و درون خود قرار نداشت و دغدغه صیانت از دین خلأقی، دائم او را به تفکر، موضع گیری و نواندیشی وا می داشت. غزالی متفکر و فقیهی برج عاج نشین و در پس پرده نبود، بلکه حریم فریای قدرت دنیوی را درک کرد و از منظر تجربه و عملگرایی، اندیشه ورزی کرد.

رئیس دانشگاه مذاهب اسلامی تاکید کرد: غزالی را به حق می توان «فقیه عملگرا» نامید؛ زیرا مواضع و رویکرد سیاسی او از پایگاه دین، ولی باصبغه ای واقع گرا بیان شده است.

وی با اشاره به این که غزالی یک متفکر مسئله ساز است و باید غزالی را در تمام آثار او خواند، تصریح کرد: درست است که غزالی با فلسفه و فلاسفه مخالفت کرد و حتی فلسفه را به زندقه و بدعت نسبت داد اما او در کتاب

تَهافَةُ الفلاسفه صرفاً یک فقیه و مفتی نیست بلکه به تحلیل قضایای فلسفه پرداخته و آن هم را به مبادی باز گردانده است. این تحلیل، فصلی از فلسفه اسلامی و در حکم تمهید راه آینده بوده است. لذا غزالی برای فیلسوفان بعد از خودش نیز ایجاد مسأله کرده و آنها را به تأمل واداشته است. به عنوان مثال در اسفار ملاصدرا می‌‌توان حضور غزالی را دید.

مختاری در مقاله خود به تاثیرگذاری این شخصیت در ادب فارسی و عرفانی اشاره کرد که آن چنان که سزاوار و شایسته بود شناخته نشده است، گفت: ابوحامد غزالی از جمله شخصیت برجسته و تاثیر گذار دینی در جهان اسلام است که به عنوان متکلم و فقیه و صوفی بزرگ دنیای اهل سنت، با نگارش کتاب "احیاء علوم الدین" درحوزه آموزه های اخلاقی نیز تاثیر شگرفی برجای گذاشت و در میان متفکران ادبی فارسی زبان نیز با تالیف "کیمیای سعادت" این تاثیر ماندگارتر شد. این تاثیر در فضای مذهب شیعه نیز زمانی خود را نمایان ساخت که کتاب احیای او به نام "محجۀ البیضاء" به دست فیض کاشانی، عالم شیعی چیره دست در علوم نقلی و عقلی تهذیب شد. این کتاب به عنوان مهمترین کتاب اخلاقی شیعه تا کنون در محافل علمی و اخلاقی مورد توجه صاحب نظران است.

وی افزود: رویکرد عقلانی غزالی به قرآن و تفسیر و موضوعات عمده کلام و الهیات اسلامی و همچنین امور روزمره زندگی مسلمانان، امور مربوط به خانواده و تعلیم و تربیت از جمله مولفه های کلیدی از غزالی است که در آثار متفکران ایرانی به شدت مورد توجه قرار گرفته است.

از جمهوری اسلامی ایران حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد حسین مختاری؛ رئیس دانشگاه مذاهب اسلامی و استاد سطوح عالی حوزه و دانشگاه، آیت الله حسینی شاهرودی نماینده ولی فقیه در استان کردستان و عضو مجلس خبرگان، ماموستا فائق رستمی عالم اهل سنت از استان کردستان و عضو مجلس خبرگان رهبری، دکتر ابراهیمیان و دکتر گلرو از معاونین دانشگاه مذاهب اسلامی به ارائه مقاله و سخنرانی می‌‎پردازند.